
**LUDWIG BERGER VE WOLFGANG AMADEUS MOZART'IN ALLA TURCA ESERLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI****A Comparison of Ludwig Berger and Wolfgang Amadeus Mozart's *Alla Turca* Compositions**

Mehmet Özgün TINAR *
Özge GÜLBAY USTA **

ÖZ

15. yüzyıldan 18. yüzyıl ortalarına kadar Osmanlı İmparatorluğu ile Kutsal Roma İmparatorluğu arasında bir rekabet söz konusuydu. Rekabeti yaratan dinî faktörler ve matbaanın icadı üzerine insanların kültürel etkileşimlerde bulunmalarını sağlayan Haçlı Seferleri sürecinde hayata geçmiş antlaşmalar sonrasında kökeni Roma İmparatorluğu dönemine kadar uzanan *Oryantalizm* kavramı yeniden ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu kavram üzerine yapılan çalışmalar 16. yüzyılda önem kazanmış ve devletler arasında yeni bir rekabet anlayışı ortaya çıkmıştır. Yapılan misyonerlik çalışmalarının yanı sıra seyahatnameler ile aktarılan bilgiler sonrası Türk Modası olarak bilinen *Turquerie* kavramı/anlayışı ortaya çıkmış, sosyoloji ve sanat açısından insanlara yeni bir soluk olmuştur.

Türk Modası (*Turquerie*) sonrasında ortaya çıktığı düşünülen *Alla Turca* kavramı ve müzikteki yeri hakkında bilgiler, 18. ve 19. yüzyıldaki rekabet sürecinde değişen dengelerin Osmanlı İmparatorluğu ile Kutsal Roma İmparatorluğu'na genel anlamda etkileri, müzikteki *Alla Turca* kavramının piyanist ve besteci Ludwig Berger (1777-1839) tarafından nasıl ele alındığına, Berger'in hayatına, etkilediği öğrencilerine, eserlerine ve piyano için *Alla Turca* Op. 8 numaralı eserinin, Mozart'ın K. 331 piyano sonatının üçüncü bölümü *Rondo Alla Turca* ile benzerlikler/farklılıklar bağlamında karşılaştırılmasına bu makalede yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Alla Turca, Turquerie, Ludwig Berger, II. Joseph, Wolfgang Amadeus Mozart, Mehter, Oryantalizm.

ABSTRACT

From the 15th century to the middle of the 18th century, there was a rivalry between The Ottoman Empire and The Holy Roman Empire. These two empires made many wars. Because of the invension of printing and religious factors which are the basis of rivalry, after some of wars and treaties made in the period of Crusades which contributed to cultural interactions of people with each other, after all these, *Orientalism* emerged again which belongs to era of the Roman Empire. The researches have gained importance on the existed term in 16th century and caused a new rivalry between two states within a new perspective. After transmiting of collected knowledges by travelogues with missionary exertions, *Turquerie* trend/concept appeared and become a new breath in aspect of sociology and art to people.

The term of *Alla Turca* and details of it's place in music which existed a result of *Turquerie*, affects with general sides of *Turquerie* term to Ottoman Empire and Holy Roman Empire in rivalry period during 18th and 19th centuries, how pianist and composer Ludwig Berger (1777-1839) reviewed *Alla Turca* term in music, life of Berger, the pupils influenced by him; his compositions, and the comparison of similarities/differences between his *Alla Turca* for Piano Op. 8 and Mozart's *Rondo Alla Turca* third movement of K. 331 *Piano Sonata* examined in the article.

Keywords: Alla Turca, Turquerie, Ludwig Berger, Joseph II, Wolfgang Amadeus Mozart, Janissary Music, Orientalism.

Araştırma Makalesi/Research Article Geliş Tarihi/Received Date: 21.11.2023 **Kabul Tarihi/Accepted Date:** 16.06.2023

* **Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı Yüksek Lisans Öğrencisi, m.ozguntinar@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1629-7593

** Prof. Dr., Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı, ozge.usta@ege.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2766-8193

EXTENDED ABSTRACT

From the 15th century to the middle of the 18th century, there was a rivalry between The Ottoman Empire and The Holy Roman Empire. These two empires made many wars. Because of the invention of printing and religious factors which are the basis of rivalry, after some wars and treaties made in the period of Crusades which contributed to cultural interactions of people with each other, after these, *Orientalism* emerged again which belongs era of the Roman Empire. The research have gained importance in the existing term in 16th century and caused a new rivalry between states in a new perspective. It emerged after transmitting of collected knowledges by travelogues like Ogier Ghiselin de Busbecq's travel to Buda and facing with among 12.000 Janissaries, Battista Donato's Literature book and its contents, Du Loir and Salomon Schweigger's among of missionary exertions.

Two times of sieges of Vienna, which carried out by Ottoman Empire and failures of these sieges increased the importance of orientalism. After emerging of orientalism, European countries enhanced their research like Holy Roman Empire's Oriental Academy establishment by the decree of Queen Marie Theresa there is a result of sieges to Vienna or the library of the Museum of Kunstkamera which included The University of St. Petersburg's East Cultures' Department by the decree of Peter I from Russian Tsarity.

Both of these works aimed to gain advance of the imperial challenge. Moreover, the *Turquerie* term emerged with orientalism and these two terms affected people and this affected their wearing, sociologic thinking, cultural activities like theatre with costumes and music with new motivic ideas. The motivic ideas in musics came from Janissary bands and the fictional stories with sceneries were about the lives of sultans in Ottoman Empire and they included their imperial elements like "harem" and "army". The term called *Alla Turca* means Turkish Style and it is a result of *Turquerie* term.

The *Alla Turca* includes the *Rondo* form and *Rondo* has similarities with *Sirto* and *Longa* forms. The 2/4 and 4/4 beat numbers included *Alla Turca* which are similar to *Düyek* and *Nim Sofyan* usuls from Janissary bands. Motives of *Alla Turca* compositions are generally vivid, harmonic minor-based, rough hearing rhythms came from Janissary Bands. W. A. Mozart, one of most important composers for *Turquerie* and *Alla Turca*. His different aspect to Turks in his *Die Entführung aus dem Serail*, also *Rondo Alla Turca* from K. 331 *Piano Sonata* which was sensational for his era. His fame grown with support of King Joseph II which resulted of was his oriental perspective too.

After the period of the French Revolutionary, the Ottoman Empire had similar cultural changes to Europe's, when Europe was affected by *Turquerie*. European nations challenged against to Napoleon I to keep their independence and culture. In this challenge, Klemens von Metternich (1777-1859) was the symbol person. He had an important role to unify nations through his concervative (nationalist) aspect.

The German pianist and composer Ludwig Berger (1777-1839), was very well piano teacher. Result of his humble personality and endeavors of Muzio Clementi (1752-1832), became very famous musician in London and Germany after their St. Petersburg period. He started his music education with flute and piano, and went on to composition studies with the contributions of J. A. Gürrlich. Berger influenced some operas of W.A. Mozart, C. W. Gluck, and A. Weber in his composition. He taught piano to Fanny and Felix Mendelssohn's siblings, Wilhelm Taubert, Adolf Henselt and famous poet Luise Hensel. Ludwig Rellstab (1799-1860), who important as Clementi in Berger's life. Rellstab was his friend from university and wrote a biography about him. Rellstab knew for his enthusiasm for opera and he insisted Berger compose one.

Berger mainly preferred to compose for piano, though he helped Bernhard Klein to compose his opera, also proposed W. Müller added some poems to unify song cycles from *Die Schöne Müllerin* was composed by Franz Schubert. Berger went on music life as a piano teacher instead of a performer due to his unfortunate illness from his right arm which was known as the result of his stress. When viewing some different sources, Op 8 *Alla Turca* composed in 1810 or 1817, for Berger's manuscript he composed this piece in 1814. His *Alla Turca* is similar to Mozart's *Rondo Alla Turca* in terms of form and phrases, in harmony and phrases both have similar elements from Beethoven's compositions. The comparison of his *Alla Turca* for Piano Op. 8 with W. A. Mozart's *Rondo Alla Turca* which is the third movement of K. 331 *Piano Sonata*, in terms of form, tonalities, rhythmic preferences, and motivic aspects examined in the article to present the similarities and differences.

Ludwig Berger ve Wolfgang Amadeus Mozart'ın *Alla Turca* Eserlerinin Karşılaştırılması

YÖNTEM ve BULGULAR

Tarihsel yöntem ve karşılaştırmalı yöntemlerin yoğun kullanıldığı bu çalışmada, Alla Turca kavramının kökeni, müzikteki yeri, özellikleri ve kullanımı, nota örnekleri ile tablolar üzerinden açıklanmakta olup, bu türde eser bestelemeyi düşünen bestecilere teknik açıdan fikir vermeyi ve bu türe, doğru bakış açısıyla yaklaşımı amaçlamaktadır.

Alla Turca Kavramı ve Tür Özellikleri

Fransızca'da *Turquerie* olarak nitelendirilen “Türk Modası” kavramı, dönem içerisinde Türklerin Avrupa’da oluşturduğu sosyolojik ve sanatsal etkiye verilen isimdir. İtalyanca “Alla Turca” olarak nitelendirilen *Türk Usulü* kavramı, *Turquerie*’nin müziğe yansımaları sonucunda ortaya çıkmış bir kavramdır ve Haçlı Seferleri ile mehteranın etkileri her iki kavramda da mevcuttur. Mehter takımınca seferlerde müzik icra edilmesinin amacı, savaşta askerlerin verimini arttırmak ve karşıdaki düşmanı çaresiz bırakmaktır (Tuğlacı, 1986: v1). Bu konuda Türklerin uyandırdığı yankıya karşın askerî müziğin daha önce Çin, Moğol İmparatorluğu ve Hindistan tarafından kullanıldığı da bilinmektedir (Gazimihal, 1955: 1-2, Bowles, 2006: 534).

1453 yılında İstanbul’un Fethi sonrasında Osmanlı İmparatorluğu’nun Avrupa üzerinde merak uyandırması ve I. François için Kanuni Sultan Süleyman’a yazılan mektup üzerine gelişen Osmanlı- Fransa ilişkilerinin yanı sıra, Du Loir’in 1654 yılında yazdığı seyahatname ile Salomon Schweigger’in (1551-1622) seyahatnamesi, Venedik elçisi Battista Donado’nun 1688 yılında yazdığı edebiyat kitabı ve içerisindeki şarkılar, Macaristan’ın Buda (Budın) şehrinde yaklaşık 12.000 yeniçeri ile karşılaştığındaki süreci belgelediği ve *Türk Mektupları* ile bilinen Kutsal Roma İmparatorluğu’nun Felemenk elçisi Ogier Ghiselin de Busbecq (1522-1592) ve birçok ismin ortaya koyduğu yapıtlar sayesinde Türk kültürünün Avrupa’da varlık gösterdiği bilinmektedir (Uzunçarşılı, 1983: 503-508, Fonton, 1987: 22-24, Bowles, 2006: 534, Yıldız, 2013: 171, Williams, 2015: 7-19).

Belirtilen iki kavram kapsamında Türk kıyafetleri ve yemeklerini içeren baloların yaygınlaşması ile bu kapsamda kurgulanan tiyatral eserlerin ortaya çıkışının (örn: Moliere’in *Kibarlık Budalası*’na J. B. Lully’nin Türk ara faslı eklemesi) yanı sıra müzik yapıtlarında padişah ve harem temalarını konu alan eski Yunan hikâyelerini ve benzeri kurmaca hikâyelerin işlendiği *opera buffa*ların yayınladığı bilinmektedir (Meyer, 1974: 474, Rice, 1998: 42, Bowles, 2006: 534, Williams, 2015: 78). Viyana Kuşatmaları sonrasında özellikle 1737-1739 yılındaki savaşın Avusturyalılar tarafından kaybedilmesi sebebiyle diplomasideki düşüşü azaltmak adına doğu ve batı dilleri, diplomasi, siyaset ve birçok konuda eğitiminin sunulduğu Doğu Akademisi’nin (Oriental Academy) Kraliçe Theresa tarafından verilen talimat üzerine 1754 yılında kurulduğu bilinmektedir (Weiss-Starkenfels, 1839: 5, 37-41, (Baravoma, Mitev, Parvev, Racheva, 2013: 329-331, akt. Bronza, 2016: 1-3).

Türlere olan ilgisini *Saraydan Kız Kaçırma* gibi büyük yapıtlarında göstermiş olan W. A. Mozart’ın, K.331 piyano sonatının üçüncü bölümüne *Rondo Alla Turca* başlığını vermesinde Nijerya kökenli olduğu bilinen Doğu müziklerine ilgi duyan arkadaşı Angelo Soliman’ın etkili olduğu bilinmektedir (İlyasoğlu, 1994: 87). Türklerden etkilenen önemli besteciler arasında Mozart ile rekabet içerisinde olan Antonio Salieri de vardır; 1787-88 yılları arasında bestelediği *Axur, re d’Ormus* (eski ismi *Tarare*) operası buna örnek olup, eserin ilk sahnелendiği yıllarda *Don Giovanni* operasından daha popüler olduğu bilgisine kaynaklardan ulaşılmaktadır (Sakula, 1978: 183, Neilly, 2014: 145). Salieri’nin *Tarare* operasının dışında Mozart’ın *Saraydan Kız Kaçırma* operasının ilk sahnelenişi ile

ilgili yeni belgelere ulaşıldığı, 1782 yılında Viyana’da sahnelendiği bilgisinin yerine 1783 yılında Strasbourg’da sahnelendiği bilgisi kaynakta belirtilmektedir (Edge, 2015: I).

Mehterandaki kös, nakkare (küçük kös ya da kudüm) ritimlerinin bas partilere ve pasajlara göre mehteran çalgılarına muadil batı çalgılarına ritmik aktarımı ve çarpma süslemelerinin kullanımı, anlaşılır tekrarlı bir ezgi, makamsal ve oryantalist (doğu stili) etkileri ifade etmek için majör ve minör tonaliteler arasında ani geçişlerin yapılması, koma etkisi yaratmak adına kromatik olmayan ve makam etkisi veren modal dizilerin ve armonik minör dizilerinin taksimler ile benzerlik gösteren hareketli kullanımları, bu kullanımların bulunduğu coşkulu pasajlarda bazen bas partilerindeki ritimlerin destekleyici kullanılması, mehterandaki en temel usulün Düyek olması üzerine kösler ile nakkarelerin rezonans farklılıkları içermesinden ötürü Düyek usulünün daha sade bir şekilde duyulması ve 2/4 ile 4/4 ölçü sayılarının duyuma yakın olması sebebiyle tercih edilmesi, zurna ve kaba zurnalardaki ezgilerin obua ve klarnet ile, boru def, nakkare kös gibi çalgıların fagotlar aracılığıyla taklidi, coşkulu pasajlarda tam veya yarı otantik kadansların yoğun olduğu kadans kullanımları veya kullanılan kadansların kös ritimlerinin ön plana çıkarıldığı ezgiler, eserin seyrine bağlı şekilde tema gruplarının longa ve sirto türlerindeki benzer şekilde genelde *Rondo* gibi ana üç haneli formların kullanılması bu türün özelliklerindedir (Sanal, 1964: 55-57, Meyer, 1974: 484, Rice, 1998: 46, Aksoy, 2003: 342).

Her ne kadar bu konuda ispat edilmiş bir bulguya rastlanılmamış olsa da “Alla Turca” olarak nitelendirilen eserlerde işlenen ezgilerin ve süslemelerin, duyum olarak Nihavent makamında ve Nim Sofyan usulünde bestelenmiş türkü, longa ve sirto türündeki eserlerin anlayış olarak benzerliği söz konusudur.

18. Yüzyıldaki Önemli Gelişmeler

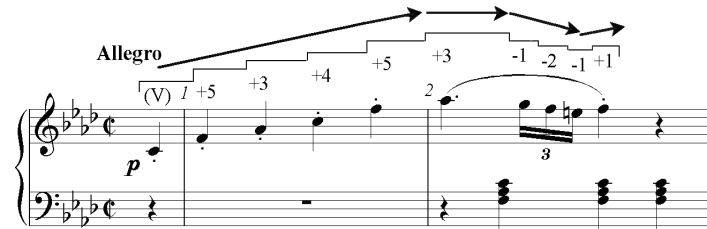
Kralların halkı önemsemediği ve hakimiyet savaşlarının sürdürüldüğü, bir yandan da Avrupa içerisinde İtalya ve Cermen İmparatorluğu arasındaki müzik rekabetinin olduğu bu yıllarda yaşanan siyasi olaylar ve savaşlar I. Napolyon önderliğinde gerçekleşecek olan Fransız Devrimi’ne zemin hazırlamaktaydı (Mimaroglu, 2019: 54-55). Devletçiklerin konfederasyonlar şeklinde yönetilmesine karşın isminde imparatorluk ibaresi taşıyan Kutsal Roma İmparatorluğu ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki husumetin 1451 yılından beri sürdüğü, Kutsal Roma İmparatorluğu’ndaki düzensiz sayılan yapı sebebiyle halkların seçimi ile imparator değişimi sonrasında kökenleri İsviçre’ye dayanan ve Avusturya Arşidüklüğü’nü yöneten Habsburg Hanedanlığı’nın diplomatik evlilikler yoluyla 15. yüzyıldan Napolyon Savaşları’na (1803-1815) kadar gücü ellerinde tuttukları bilinmektedir (Yıldız, 2013: 36-43, Rilinger-Stollberg, 2020: 184).

II. Viyana Kuşatması’ndaki yenilginin sonrasında 1699 yılında imzalanan Karlofça Antlaşması ve Venedik Savaşı sonrasında 1718 yılında Pasarofça Antlaşması’nın imzalanması ile Osmanlı İmparatorluğu içerisinde Avrupa’nın üstünlüğünün tartışma konusu haline geldiği, 1730 yılına kadar yaşanan Lale Devri’nin sonrasında Rusya’nın Lehistan fethi sebebiyle Osmanlı İmparatorluğu tarafından açılan savaşta (1768-1774) özellikle 1770 yılında Ruslar tarafından gerçekleştirilen Çeşme ve Kartal bozgunlarının etkileri üzerine 1774 yılında Küçük Kaynarca Antlaşması’nın imzalandığı ve sonucunda Kırım’ın kaybedildiği ve imparatorluğun zayıfladığı anlaşılmaktadır (Öztuna, 1967: 74-80, Uzunçarşılı, 1978: 410-412). Kutsal Roma İmparatorluğu’nun II. Viyana Kuşatması sürecinde dahi maddi sıkıntılarla uğraştığı, I. Leopold’un kişisel emirlerini dahi uygulama konusunda zorlandığı ve sonraki süreçte ekonomik sıkıntılarının devam ettiği, sıkıntılarının II. Joseph döneminde artış gösterdiğini belirtmek mümkündür (Wheatcroft, 2009: 20).

I. Leopold'den yaklaşık yüz yıl sonra tahta gelen ve önceki hükümdarların kısıtlayıcı fikirlerinin aksine sanatçıyı destekleyen, kiliseye karşı esnek reformları (Josephinism) ile bilinen II. Joseph'in, önceden alınan ittifak kararı sebebiyle savaşta Kraliçe II. Katerina yönetimindeki Rus İmparatorluğu'nun yanında yer almasıyla tepki çektiği, savaşta yenilgi sebebiyle hedeflerinin ve imparatorluk ekonomisinin tükendiği, aynı dönem Avusturya'dan ayrı bir prenslik olan Prusya'nın Türkler tarafından kışkırtılması sonucunda Avusturya'yı karşısına aldığı bilinmektedir (Pauly, 1957: 372, Öztuna, 1967: 100-102, Uzunçarşılı, 1978: 630, Johanning, 2019: 5).

Ayrıca Mozart'ın Viyana'da tanınması konusunda önünü açtığı ve Antonio Salieri'ye de destek olduğu bilinen İmparator II. Joseph'in özellikle propaganda amaçlı Mozart'tan belirtilen eserleri sipariş ettiği bilinmektedir: K. 539 *Ich Möchte Wohl der Kaiser Sein* ve 1788-1791 yılları arasında savaş propagandası niteliğindeki K. 552 *Beim Auszug in das Feld* eseridir (Taruskin, 2010: 462-463, Johanning, 2019: 5). Mozart'ın yaşadığı dönemde Salzburg şehri, Bavyera eyaleti içerisinde yer alan Avusturya ile sınırı olan bir piskoposluktur. Mozart, altı yaşındayken Kraliçe Maria Theresa ve kızı Marie Antoinette'e (1755-1793) Schönbrunn Sarayı'nda kendisini ispatlaması sonrasında 1768 yılına kadar Avrupa'da birçok yere gezide bulunmuştur ve sonrasında operalarının seslendirilmesi adına İtalya'ya üç gezi düzenlemiştir (Gabeaud, 1940: 112, Say, 1994: 334-335, Kelling, 2004: 10-20).

Mozart'ın klasik kavramı ile bağdaştığı yıllarda, arkadaşı Johann Stamitz'in kurduğu ve ünlü virtüözlerce idame edilen Mannheim Okulu, müzik adına 18. yüzyılda gerçekleşen önemli gelişmelerdendir. Mannheim Okulu'nun, Palatina eyaletinin merkez şehri olan ve mimarları arasında eyalet valisi Carl Theodor'un da mevcut olduğu ve müziğe düşkün olması üzerine saraya ünlü müzisyenleri davet etmesi sonucunda oluşan çevre sayesinde kurulduğu bilinmektedir (İlyasoğlu, 1994: 70). Bu okulu idame eden isimlerce ortaya teorik kavram olarak çıkan Mannheim Rocket'ın özellikle Mozart'ın eserleri içerisinde kullandığı ve sonradan Beethoven tarafından da kullanıldığı gözlemlenmiştir. Mannheim Rocket, yükselen arpej sesleri (*Şekil 1.*) ile dominant derecesine veya modülasyon yapılacak tonaliteye geçişi daha hızlı, verimli ve gösterişli hale getirmektedir.

Şekil 1. Mannheim Rocket kavramına bir örnek, Beethoven Op. 2 No.1 fa minör Piyano Sonatı birinci bölüm.

Diğer önemli gelişme ise Viyana menşeli "Artaria" ismindeki nota basım şirketinin kurulmasıdır. Carl Artaria tarafından 1770 yılında kurulan ve 1920 yılına kadar varlığını sürdüren şirketin Francesco Bartolozzi tarafından İngiltere'de geliştirilen renkli basım teknolojisine 1775 yılında yönelmesi ile 1790'lı yılların sonunda geçmişe kıyasla çok fazla eserin notaya dökülmesini sağladıkları (her gün on saatlik çalışma sonucunda çıkan üç yüz baskıdan bir yılda beş gün çalışma ile hesaplandığında toplam 374.400 basımın gerçekleştirilebileceği ve 1793 yılının sonunda 450 edisyon basılmıştır), J. Haydn'ın notasyon basımları yoluyla ön plana çıktığı, 1790'lı yıllar içerisinde eski eserlerinin revize edilmesi ile de Mozart'ın eserlerine olan önceliğin arttığı bilinmektedir (Ridgewell, 2001: 222-234).

19. Yüzyıldaki Önemli Gelişmeler

Kutsal Roma İmparatorluğu'nun II. Joseph sebebiyle Rusya'nın yanında girdiği savaş sonrasında dağılma sürecine girdiği, Fransız Devrimi'nin etkileri ve I. Napolyon'dan adını alan Napolyon Savaşları (1803-1815) ile 1806 yılında kurulduktan sonra I. Napolyon'un yönetimine geçen Ren Konfederasyonu'nun (Almanca'da *Rheinland*, 1806-1813) ve diğer imparatorluk üyelerinin ayrılık açıklamalarında buldukları, Bavyera, Württemberg ve Baden'in de dahil olduğu bölgelerin kışkırtılarak Fransa yanında yer almasının sağlandığı ve imparatorluğun dağıldığı bilinmektedir (Rilinger-Stollberg, 2020: 179).

Napolyon Savaşları dönemi, ülkelerin ittifaklar oluşturarak savaşmaları sebebiyle Koalisyon Savaşları olarak da tanımlanmaktadır ve toplam altı savaştan oluşmaktadır. Dağılma sonucunda Alman kökenli Roma devletlerinde yaşanan ekonomik buhranlar ile bir süre sanatın sekteye uğradığı da anlaşılmaktadır. Üçüncü Koalisyon Savaşı sonucunda 1805 yılında imzalanan Pressburg Barış Antlaşması ile 1806 yılında II. Franz'ın (Francis II) imparatorluğun çöküşünü ilan etmesi ile; aynı yıl Avusturya'nın ayrı bir devlet haline geldiği, Napolyon'un hanedanını genişletmesi adına Avusturya Prensesi Maria Louise ile evlendiği bilinmektedir (Mann, 1968: 26, Tuncer, 2013: 27, Rilinger-Stollberg, 2020: 180).

Muhafazakâr bir siyasi anlayışı savunan, ilkelerine sıkı sıkıya bağlı olan ve bir süre Napolyon'un huzurunda çalışmış Avusturyalı diplomat Klemens von Metternich'in (1777-1859), Avusturya'da birliği sağladığı, savaş sonrasında Avusturya'nın yenilenme sürecinde rolü olduğu bilinmektedir (Taylor, 1967: 23-26, Tuncer, 2013: 40-44). I. Napolyon'un kaybettiği Altıncı Koalisyon Savaşı sürecinde 1813 yılında gerçekleşen Leipzig Muharebesi'nin Kutsal Roma devletleri lehine sonuçlanması ile Ren Konfederasyonu'nun I. Napolyon hâkimiyetinden çıktığı, 1815 yılında gerçekleşen Viyana Barış Kongresi sonrasında Alman Konfederasyonu'nun kurulduğu kaynaklarca belirtilmektedir (Mann, 1968: 96-97). Metternich'in Avusturya etrafında Avrupa milletlerini birlikte hareket ettirme fikri Napolyon'un hâkimiyeti öncesindeki Avrupa düzenini ve geleneğini desteklemesinden kaynaklanmaktadır.

Metternich ve Napolyon karşıtı duruş sergilemiş koalisyon ülkelerinin verdiği çabaların da sanata katkıları olduğunu belirtmek mümkündür. Marie Antoinette'in hem Habsburg soyundan geldiği, hem de devrim öncesinde Fransa'da yaşanan sıkıntılara göz yumduğu düşünüldüğünde, R. Wagner gibi Cermen Ekolü'nde önem arz eden ve Alman halkının millî simgesi haline gelmiş bestecilerin belirtilen mevkide ve ekol özellikleri içerisinde kendilerini ispatlama şanslarının olması, ayrıca 19. ve 20. yüzyıllarda da Arnold Schoenberg gibi isimler sayesinde Viyana ve Alman ekollerinin devam edebilmiş olması ile koalisyonlar tarafından verilen çabaların etkili olduğu anlaşılmaktadır. Ludwig Berger, Felix Mendelssohn, Ludwig Rellstab, Franz Schubert ve Ludwig van Beethoven Alman İmparatorluğu'nun kuruluş (1863) öncesi döneminin önemli bestecilerdendir.

Devrimci bir bakış açısına sahip olduğu bilinen Beethoven'ın I. Napolyon'a ithaf olarak bestelediği *Bonaparte* (*Sinfonia Grande Napoleon Bonaparte*) senfonisinin ismini ilerleyen yıllarda Napolyon'un diktatörce davranması sonucunda kendisi hakkındaki fikirlerinin değiştiği ve eserinin ismini *Eroica* (kahraman) olarak değiştirdiği bilinmektedir (İlyasoğlu, 1994: 90).

Rus İmparatorluğu ile gerçekleşen savaşın sonrasında, 1792 yılında imzalanan Yaş Antlaşması ile Osmanlı İmparatorluğu'nun kontrolünde zayıflamaların yaşanması üzerine Fransız Devrimi'nin de etkileri sonucunda düzenli ordunun kurulması ve reform kavramı ön plana çıkmıştır (Öztuna, 1967: 114-116, Karal, 1970: 63-66).

Donanmanın sıkıntılı olduğu bir dönemde tahta çıkan ve Kanuni Sultan Süleyman dönemindeki yeniçeri ocağının sistemini ve kanunlarını geri getirme isteği ile bilinen III. Selim'in talimatı üzerine, 1793 yılında Nizâm-ı Cedid'in kuruluşu sonrasında, savaşlardaki zaferleri sebebiyle hayranlık duyduğu I. Napolyon ile reform çerçevesinde kurduğu yakınlığın Türk Müziği'ni de etkilediği anlaşılmaktadır (Öztuna, 1967: 114-117, Karal, 1970: 47-68).

Batı müziğine düşkünlüğü, Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk opera eseri dinleyen padişah olması ile tarihe geçen III. Selim'in batı müziğine tahta çıkmadan önce de düşkün olduğu, kendisinin isteği üzerine Hamparsum Limoncuyan tarafından bulunan Hamparsum nota sisteminin hayata geçtiği, müzik çalışmalarına Yahudi asıllı Tanburi İzak'ın da ciddi katkılar sağladığı bilinmektedir (Ak, 2002: 89-91, Aksoy, 2003: 204).

II. Mahmud dönemi III. Selim'in yaptığı reformların devamı niteliğindeki bir dönem olarak da bilinmektedir. I. Napolyon'un bandosunda şeflik yapmış olan Giuseppe Donizetti'nin (1788-1856) 28 yıl boyunca sarayda görev yapması, 1826 yılında kurulan Mızıkayı Humâyun (askerî bando) için Hamparsum notasından günümüz nota yazımına geçişi sağlaması ile mehter kavramının yerini bandoya bırakması, Donizetti'nin II. Mahmud için *Mahmudiye Marşı*'nı, I. Abdülmecid için *Mecidiye Marşı*'nı bestelemesinin yanı sıra paşa unvanı alması, Mızıkayı Humâyun'un kuruluşunun ardından yeniçeri ocaklarının kaldırılması (Vaka-i Hayriye olayı) sonucunda 1830 yılına kadar isyanlarının baş göstermesi, III. Selim'in aksine II. Mahmud'un Avrupalı devletler ile kurduğu ilişkilerin daha zayıf olması gibi meseleler mevcuttur (Gazimihal, 1955: 42-43, Öztuna, 1967: 159-160, Karal, 1970: 194-195, Tuğlacı, 1986: 75-83).

Ludwig Berger (1777-1839)

Berlin asıllı besteci ve piyanist olarak bilinen Ludwig Berger, özellikle piyano açısından önemli isimlerden birisi olarak kabul edilmektedir. Mimar bir babanın evladı olması sebebiyle erken yaşta Frankfurt'a yerleştikleri, orada flüt ve piyano eğitimi alması sonrasında 1799 yılında J. Augustin Gürlich'den kompozisyon eğitimi almak adına Berlin'e geri döndüğü, W. A. Mozart, C. W. Gluck, A. Weber'in operalarının rol model olduğu bestecilik eğitimini 23 Ekim 1801 tarihinde Johann Gotlieb Nahumann ile tamamlamak için Dresden'e vardığında Nahumann'ın ölümünü öğrenmesi üzerine hiçbir zaman notaya dökmediği ve sekiz günde bestelediği belirtilen *Üzüntülü Kantat*'ı cenazede seslendirdiği bilinmektedir (Ledebur, 1861: 48, Reinkens, 1877: 91, Siebenkäs, 1965: 183).

Bestecinin o dönem şarkıcılık yapan İsviçre'nin Basel şehrinde doğmuş Almanya'nın Karlsruhe şehrinde vefat etmiş olan Ludwig Berger (1774-1829) ile karıştırılması sebebiyle, "Berlinli" ya da "Berlin'den gelen" şeklindeki ibaresini nota ve edisyonlarına eklediği, Fanny Hensel ile Felix Mendelssohn kardeşler, Wilhelm Taubert gibi önemli isimlere piyano eğitimi vermesi üzerine çok iyi bir öğretmen olarak tanınması sonrasında döneminin ünlü Alman şairi Luise Hensel'e piyano eğitimi verdiği bilinmektedir (Rellstab, 1846: 80, Ledebur, 1861: 48, Reinkens, 1877: 92, Wernigerode-Stolberg, 1955: 83, Siebenkas, 1965: 183-186).

Berger'in üniversite arkadaşı olduğu bilinen Ludwig Rellstab'a (Rellstab, 1846: 68) göre öğretmenlik üzerine yoğunlaşmasına sebep olan etmenler, hissettiği yoğun hipokondriya (hastalık korkusu) ve sonrasında sağ kolunda gerçekleşen sinirsel hastalıktır. 1804 yılında Muzio Clementi'nin Berlin'e gelmesi üzerine Berger'in hayatını değiştirdiği belirtilebilir (Ledebur, 1861: 48). Berger'in Clementi tarafından keşfedilmesi sonucu Berlin'de piyanistliği ile tanınır hale geldiği, Clementi'nin kendisini yanına çağırması üzerine sekiz yıl kadar Rusya'nın St. Petersburg kentinde kaldıkları, sonrasında Napolyon Savaşları sürecinde Londra'da kaldıkları bilinmektedir

(Rellstab, 1846: 30, Wernigerode-Stolberg, 1955: 83).

Ludwig Rellstab'ın günlüğünde yazdıklarına göre (Rellstab, 1846: 49-50) Berger'in St. Petersburg'da bir gece sopayla saldırıya uğraması sonrasında rotası, istediği yer olan İsveç olmuştur. 1812 yılında Stockholm'e geçtikten kısa bir süre sonra Finlandiya'ya, aynı yıl Londra'ya Clementi'nin yanına yerleştiği, Clementi'nin ona sürdürdüğü destek ve motivasyonun dışında karakteri ile özellikle Londra'nın Drury Lane Caddesi'ndeki konseri sonrasında tanınan bir sanatçı haline geldiği belirtilmektedir (Rellstab, 1846: 51-58, Wernigerode-Stolberg, 1955: 83).

Op. 8 numaralı eseri olarak bilinen piyano için *Alla Turca* eseri için edinilen kaynaklarda 1810 ve 1817 tarihleri belirtilmekte olsa da bestecinin el yazmasında eserin 1814 yılında bestelendiği gözlemlenmiştir. Bestecinin ün peşinde olmadığı, istediğinde ve iyi hissettiğinde icra ettiği, egodan uzak ve statüye önem vermeyen nezaket yanlısı bir kişilikte olması, İngiliz olmamasına rağmen sergilediği vatanperver tutumlar, Londra'da oluşturduğu sempatinin ve kraliyet ailesi tarafından da gördüğü ilginin sebebini açıklamaktadır; özellikle Dük'ün (kaynakta Dük'ün ismi belirtilmemektedir) kendisine sarf ettiği söz dikkat çekicidir: "Bay Cramer (Johann Baptist Cramer, 1771-1858) Londra'da oturuyor olmasaydı kızım sizin öğrenciniz olurdu" (Rellstab, 1846: 59-63).

Berger'in öğrencisi Bernhard Klein'a (1793-1832) *Dido (Didone Abbandonata, Pietro Metastasio'nun librettosu)* operasını yazması konusunda yol gösterdiği, L. Rellstab'ın L. Berger'i C. William Gluck'ın bestelemiş olduğu *Iphigenia in Tauris* uvertürü gibi bir beste yapması için Oreste karakteri üzerinden bir opera bestelemeye sevk ettiği, fakat bu konuda yapılan yazılı çalışmaların devamının gelmediği belirtilmektedir (Rellstab, 1846: 83-88, Wernigerode-Stolberg, 1955: 83, Wernigerode-Stolberg, 1977: 734).

Ayrıca Berger'in Franz Schubert tarafından bestelenen ve döneminin ünlü şairi Wilhelm Müller (1794-1827) tarafından şiirlerinin yazıldığı *Die Schöne Müllerin* isimli eserde şiir serilerinin birbirlerine bağlaması için geçtiği amaçlı şiirler de eklemesi fikrini Müller'e verdiği kaynakta belirtilmektedir (Feil, 1988: 21-22). Berlin'e 1815 yılında dönüşü sonrasında ölümüne kadar hayatını orada sürdürdüğü, ölümünden üç yıl sonra ortaya koyduğu çalışmaları sayesinde ünlü bir besteci ve piyanist olan Adolf von Henselt'in (1814-1889) kendisine minnettarlığını belirttiği de günlük içerisinde belirtilmektedir (Rellstab, 1846: 80-81, Wernigerode-Stolberg, 1955: 83).

Bestecinin eserlerinin bilinen bir kısmı aşağıdaki şekildedir:

Op. 7 numaralı Piyano için *Büyük Patetik Sonat*, do minör.

Op. 5 numaralı Piyano için *Prelüd ve Füg*, re minör.

Op. 11 numaralı Piyano için *Rondo formunda Toccata*, Fa Majör.

Op. 18 numaralı *Piyano Sonatı*.

Op. 12 numaralı *12 etüt*.

Op. 22 numaralı *12 etüt*.

Op. 1 numaralı *Klavye için üç sonat*.

Op. 8 numaralı *Piyano için Alla Turca*, la minör.

Op. 8 numaralı *Gitar Flüt ve Viyola için Sonat*.

Op. 34 numaralı üç bölümlü *Piyano Konçertosu*, Do Majör.

Koro için *Dihtyrambe*, Mi Bemol Majör.

Piyano için *Allegro Moderato e Grazioso*.

Sol Majör Senfoni No: 1.

Bestecinin isminin bazı ülke literatürlerinde değişiklik göstererek Luis Berger ve Luigi Berger gibi farklı şekillerde geçmesi gibi; Beethoven'ın Ludwig isminin Luigi olarak geçtiği kaynaklar mevcuttur.

Eserlerin Özellikleri, Benzerlikleri ve Farklılıkları

Her iki eserde de modülasyon yapılan tonalitelerde, pasajlarda ve bazı bölmelerin ölçü sayılarında benzerlikler mevcuttur. Bölmelerdeki ezgilerin bazıları kapsamlarına göre iki parça şeklinde şemalarda belirtilmiştir. “,” işareti akor kurulumlarını belirtmek için kullanılırken, “\” işareti ise ikincil akor geçişlerini belirtmekte kullanılmıştır. Diminished akorları “o” işareti ile belirtilmekte olup, öö. “ölçüleri, numaralı ölçüler” anlamlarında kullanılırken, ö. ise ölçü anlamında kullanılmıştır.

Mozart'ın eserinde oryantalizm etkilerinin yoğun olarak kullanımı mevcut iken Berger'in eserinde Türk etkilerinin daha arka planda kaldığı gözlemlenmiştir. Berger'in eseri 203 ölçüden oluşurken, W. A. Mozart'ın eseri 128 ölçüden oluşmaktadır.

Ortak özellikleri bakımından her iki eserde de *alla turca* türünün aşağıdaki özellikleri göze çarpmaktadır:

1. Batı çalgısına ait ritmik aktarım, çarpma ve ritmik süslemelerin kullanımı: Her iki besteci de eserlerinde ritmik yapılanmayı yoğun olarak on altılık nota değerleri kullanarak gerçekleştirmiştir. Uzun süre değerli notaların *staccato*, kısa süre değerli notaların *legato* kullanımı, ortak yönlerden bir diğeridir.
2. Çarpma ve süslemelerin kullanımı: Mozart, eserinde çarpmaları ayrıca belirtmiş, Berger'in eserinde çarpmalar nota değerlerine yedirilmiştir.
3. Anlaşılır tekrarlı bir ezgi yapısı: Berger'in eseri Mozart'inkinden farklı olarak 8 ölçülük *ad-libitum* doğaçlama nitelikli bir yapı ile başlamaktadır. Berger'in tekrarlanan anlaşılır ezgi yapısını içeren *refren* kısmı (A, *Şekil 2.*), ö. 9 itibari ile başlamakta ve müziğin sonuna kadar değişikliğe uğramaksızın süregelmektedir.
4. Makamsal oryantalist etkileri ifade etmek için majör ve minör tonalitelerdeki ani geçişlerin yapılması: Her iki eserde de besteciler la minör ve la majör tonaliteleri arasında ani geçişleri uygulamıştır.
5. Koma etkisi yaratmak adına kromatik olmayan ve makam etkisi veren modal dizilerin, armonik minör dizilerin hareketli kullanımı ve bu esnada bas partilerinde ritimleri destekleyen pasajlar: Her iki eserin ikincil derecedeki pasajları kromatik olmayan dizisel yapılanmalar ile kurgulanmıştır. Berger'in hayatında piyanistliğin daha ön planda olması ve dönem farklılığı sonucunda Ludwig van Beethoven'ın eserlerindeki gibi icracılığın ön plana çıkartıldığı gösterişli anlayış ile eserdeki anlayış arasında benzerlik mevcuttur.
6. Düyek usulünün sade bir şekilde duyulması: Yapılan araştırmada Mozart'ın eserinin düyek usulünün 2/4'lük ritim sayısına yedirildiğine dair tespitler yapılmış olsa da bu konuda herhangi bir kanıt söz konusu değildir. Berger'de ise düyek usulüne dair bir yapılanma bulunmamaktadır.
7. 2/4 ölçü sayısı tercih edilmesi: Her iki eserde de 2/4 ritim sayısı tercih edilmiştir.

8. Tam veya yarı otantik kadans kullanımı: Her iki eserde de otantik kadansların kullanımı mevcuttur.
9. Kadanslarda öne çıkan ritmik pasajlar: Her iki eserde de kadanslar içerisinde ritmik pasajlar ön plandadır.
10. *Rondo* formunun kullanılması: Her iki eserde de *Rondo* formunun kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Ludwig Berger Piyano için *Alla Turca* Op. 8 form şeması:

Giriş: Öö. 1-8, 183-189.

A Bölmesi: Öö. 9-31/32-40, 77-99/100-108, 140-162/163-171.

Köprü: Öö. 41-49.

B Bölmesi: Öö. 49-76. C Bölmesi: Öö. 109-139.

Coda: Öö. 171-182/183-189 (giriş tekrarı) /190-203.

Wolfgang Amadeus Mozart *K. 331 Rondo Alla Turca* form şeması:

A Bölmesi: Öö. 1-24, 65-88.

B Bölmesi: Öö. 25-32, 57-64.

B' Bölmesi: Öö. 89-96, (ezgi ikinci dolaba geçtiğinde ö. 97. deki *coda*nın ilk sesi ile sonlanmıştır).

C Bölmesi: Öö. 33-40/41-56.

Coda: Öö. 97-128.

Berger'in eserindeki 8 ölçülük giriş incelendiğinde, Mozart'ın eserindeki ritmik kurguyla benzerlik gösterdiği ve hem kendi eserindeki hem de Mozart'ın eserindeki ritmik kurgu, süslemeler ve eserlerdeki bestecilik anlayışlarını özetleyici nitelikte olduğu görülmektedir.

Şekil 2. L. Berger'in giriş pasajı ve refren bölümünden bir kesit.

Her iki eserde de süslemelerin ve kırık akor seslerinin sol elde mehteran ritmini çağrıştıracak şekilde kullanıldığı (Şekil 3.) gözlemlenmektedir. Berger'ın eserindeki A bölümü daha geniş çaplı bir kurgu içermektedir ve B bölümüne geçişi sağlayan köprü öncesinde hazırlayıcı bir pasaj mevcuttur. Bu pasajın ritmik yapısı Mozart'ın B bölümünün öncesindeki pasaj ve B bölümü ile (Şekil 4.) oldukça benzerlik göstermektedir.

Her iki pasajın da birbiri ile benzerlik göstermesinden ötürü Berger, Mozart'tan farklı olarak belirtilen ölçülerdeki pasajı A bölümü içerisinde muhafaza etmiştir; B bölümü için Do Majör tonalitesinde farklı bir kurgu yarattığı gözlemlenmektedir. Berger'in B bölümü ile Mozart'ın B bölümü ritim kalıpları açısından benzerlik göstermektedir.

Şekil 3. L. Berger, sol el dizisinde bulunan kalıplar ve kırık akorlar; A bölümü sonu, B bölümüne geçişi sağlayan köprüye hazırlayıcı nitelikteki pasaj.

Şekil 4. W. A. Mozart, B bölümü öncesindeki geçiş, öö. 21-24.

Şekil 5. W. A. Mozart, sol el dizisinde bulunan kırık arpejler ve kalıplar; B bölümünden bir kesit.

Berger'in B bölümüne geçiş adına kurguladığı köprüde (öö. 41-49) Do Majör tonalitesini gidiş hedeflenmektedir.

Şekil 6. L. Berger B bölümü köprüsü (öö. 41-49) ve B bölümünün girişi (ikinci dizekten itibaren).

Öö. 41-49 içerisinde La minör tonalitesinde başlayan köprü bölümündeki yapılanma şu şekildedir:

Ö. 41. de i-V4,3|I (I. derece Sol Majör, modülasyon mevcut), ö. 42. I-vi (vi. derece, ö. 43. içerisindeki V7 Do Majör akoruna bağlayıcı niteliktedir), ö. 43. de bulunan V7|IV-IV geçkisi mevcuttur.

Ö. 44. içerisinde IV, IV-V6|ii ve öö. 45-46 içerisinde ii-ii6-V ve ii-ii6-V yapılanmasının mevcut olduğu, öö. 47-48 içerisinde ii-V fonksiyonlarının kullanımı, ö. 49. de I. derece akoru ile B bölümüne Do Majör Tonalitesine geçişin sağlandığı gözlemlenmektedir.

Öö. 66-75 içerisindeki fonksiyonlar dikkat çekicidir.

Ö. 66. de I-vii⁴,3⁰\V6, ö. 67. de V6-iii⁴,3(vii⁴,3\VI)-VI4,3-Ger6+, ö. 68. de III-vii⁴,3\II-II-vii⁴,3, ö. 69. de I-V, ö. 70. de I-V7\V, ö. 71. de V-V\IV-IV-Fr6+, ö. 72. de III-V7\II-II-V7, ö. 73. de I-V7\II-II-V7, ö. 74. de I-V7\II-II-V7 fonksiyonları kullanılmıştır.

Şekil 7. L. Berger B bölümü, ölçü 65-69.

Şekil 8. L. Berger B bölümünden yeniden A bölümüne geçiş, ölçü 70-74.

Berger'in kurguladığı C bölümü ile Mozart'ın kurguladığı C bölümü ritmik ve armonik açıdan benzerlik göstermektedir; her iki bölümde de fa diyez minör baskın tonalitedir.

Berger'in kurguladığı C bölümünde, ölçü 109-112 içerisinde ilgili minör tonalite olan fa diyez minöre geçişten sonra ölçü 113-116 içerisinde Re Majör tonalitesi mevcuttur ve I-IV-V7-I dereceleri ile tam kadans gerçekleştirilmesinden sonra ölçü 116. içerisinde ana tonaliteye dönüş gerçekleştirilmiştir (ölçü 116. içerisinde fa anahtarı dizeğinin başına sekizlik sus işaretinin eklenmemesi ve sol anahtarında ilk dizek altındaki re notasının bulunmasının ölçü 115. kaynaklı olduğu ve aslen re notasının bas ses olduğu anlaşılmaktadır).

Şekil 9. L. Berger, C bölümünden bir kesit ölçü 109-119.

Mozart'ın C bölümünde de benzer şekilde ölçü 33-40 içerisinde fa diyez minör olan ezgi do diyez minör akoru ile bitmektedir fakat daha kısa tutularak ölçü 41. de V7-I derecelerini kullanarak La Majör tonalitesine dönmüştür.

Şekil 10. W. A. Mozart, C bölümünden bir kesit, öö. 36-43.

Coda bölümü açısından eserler arasında benzerlikler kadar farklılıklar da söz konusudur.

W. A. Mozart, *coda* bölümünü B bölümünün devamı şeklinde kurgularken, Ludwig Berger ise A bölümünün devamı şeklinde kurgulamaktadır. W. A. Mozart, eser bitişinde ana tonalitenin adaşı La Majör tonalitesini tercih ederken, L. Berger ana tonalitenin kendisini tercih etmektedir. *Codaların* bitiminde kullanılan oktavların fonksiyonel ve ritmik açıdan benzerliği, kırık akorların kullanımı ve çarpma notaların iki eserde de tema başlangıçları ile bitişlerini onaylayıcı bir ifadeyle kullanıldığı gözlemlenmektedir.

Şekil 11. W. A. Mozart'ın *coda* bölümünden bir kesit.Şekil 12. L. Berger'in *coda* bölümünden bir kesit.

SONUÇ

Askerî müzik kavramının Osmanlı İmparatorluğu'ndan önce Çin ve Hindistan gibi Asya ülkelerinde mevcut olan bir tür olduğu, bu duruma karşın geleneğin Türkler tarafından da başarılı bir şekilde sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. Sürdürülen geleneğin sonucunda değişimler gerçekleşmiş, geleneğin etkisinde kalan misyonerlerin gözlemlerini belirttikleri seyahatnamelerinde mehter müziği ve yeniçeriler hakkında bilinmeyen detaylar aktarılmıştır.

Kanuni Sultan Süleyman'ın hüküm sürdüğü dönem Fransa ile sağlanan iş birliğinin I. François sonrasında da devam etmiş, artan oryantalist çalışmalar sayesinde *Turquerie* başlamıştır. *Turquerie* bünyesinde bulunan giyim, yemek, tiyatro ve müzik içerikleri bu modanın bir parçasıdır. *Turquerie*'nin müzik açısından etkisi ise mehter müziğinin ritmik açıdan taklit edilmesiyle batı müziği armonisine uygun bir şekilde işlendiği bir form olan *Alla Turca* ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan formun ve oryantalist çalışmaların sonucunda mehter geleneği Avrupa tarafından ilgi ile karşılanmış ve yaygınlaşmıştır. Gutenberg'in matbaayı icat etmesinden sonra baskı konusunda önemli yenilikler gerçekleşmiş ve bu durum müziğin yaygınlığını arttırmıştır. Viyana'nın fethi için sarf edilen çabalara rağmen gerçekleştirilen I. ve II. Viyana Kuşatmaları'nda ordunun bozguna uğraması sebebiyle kuşatmalar başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Başarısızlık sonrasında mevcut güç dengelerinde değişimler gerçekleşmiştir. Değişimlerin yanı sıra, Fransız Devrimi'nin de gerçekleşmesi üzerine *Turquerie*'nin yaygınlığı ve getirdiği üstünlük sona ermiştir.

Kaybedilen üstünlük sebebiyle yaşanan Lale Devri'nden sonra gerçekleşen Fransız Devrimi ve imzalanan Yaş Antlaşması sonucunda Avrupa ordusu ve kültürü, Osmanlığı İmparatorluğu için birer araştırma konusu haline gelmiştir. 19. yüzyılda tersine yaşanan oryantalizmin sonucunda Osmanlı İmparatorluğu'nun içerisinde batılılaşma eğilimleri gerçekleşmiştir. Fransız Devrimi'nin sonrasında I. Napolyon'un kendisini imparator ilan etmesi ile Fransa ve I. Napolyon'un bir tehdit unsuru olduğu düşüncesi yaygınlaşmış, Fransa hâkimiyeti karşısında devletler kültürlerini geleceğe taşıyabilmek için birlik olmuşlardır.

Berlin asıllı besteci Ludwig Berger'in oldukça mütevazı bir müzik insanı olduğu, farklı milletten olmasına rağmen rahat uyum sağlaması ve yetenekli bir icracı olması sebebiyle Londra'da ün ve sempati kazandığı, Muzio Clementi'nin kendisi için hem bir öğretmen hem de bir dost olduğu, Berger'in Clementi sayesinde çok iyi bir piyanist olması üzerine edindiği tecrübeler ile öğrencilerinin müzik hayatlarına katkılar sağladığı kaynaklarca ortaya çıkmıştır. Karşılaştırılan eserlerde aynı ölçü sayısının kullanılması, ritim kalıpları ile oktav seslerin kullanım biçimleri ve ezgisel yapılanmanın ciddi benzerlikler gösterdiği, Ludwig Berger'in sonraki kuşağa ait bestecilerden birisi olması sebebiyle bestelediği Op. 8 numaralı *Alla Turca* eserinde kullandığı motiflerin geçişlerinde ve diğer detaylarda 18. yüzyıl ortalarındaki anlayış ile kıyaslandığında kuşak farklılığının etkileri özellikle kullanılan akorlardan anlaşılmaktadır. Berger'in *Alla Turca* Op. 8 numaralı eserini bestelemesinde Mozart'tan etkilenmiş olması olasıdır. Bunun yanı sıra Muzio Clementi ile St. Petersburg ve Londra seyahatleri sırasında sıkça buldukları fikir alışverişlerinin etkisi olduğunu belirtmek mümkündür.

Sonuç olarak her iki bestecinin eserlerinde *Rondo* formunun ve 2/4 ölçü sayısının kullanıldığı, mehterdeki ritimlerin aktarımları adına yoğun olarak 16lık nota değerlerinin ritimlerde tercih edildiği, uzun süre değerli notaların *staccato*, kısa süre değerli notaların *legato* yapılanmalarda olduğu, ikincil derecedeki pasajların kromatik olmayan dizisel yapılanmaları ile makamsal etkilerin ortaya çıkarıldığı, oryantalist etkiler yaratmak adına la minör ve la Majör tonaliteleri arasında ani geçişlerin tercih edildiği, kadanlarda ritmik pasajların ön plana çıktığı ve

otantik kadansların mevcut olduğu, anlaşılır tekrar edilen ezgilerin bulunduğu fakat düyek usulüne dair bir yapılanma olmadığı gözlemlenirken farklı olarak Mozart'ın eserinde çarpmaları ayrıca belirtirken Berger'in çarpmaları nota değerlerine yedirdiği gözlemlenmiştir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Ak, A. Ş. (2002). *Türk Musikisi Tarihi* (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aksoy, B. (2003). *Avrupalı Gezginlerin Gözüyle Osmanlılarda Musiki* (2. Baskı). İstanbul: Pan Yayınları.
- Barthold, V. V. (2000). *Asya'nın Keşfi Rusya'da ve Avrupa'da Şarkiyatçılığın Tarihi* (Çev. A. Meral ve K. Bayraktar). İstanbul: Yöneliş Yayınları.
- Barthold, V. V. (2004). *Rusya ve Avrupa'da Oryantalizm* (Çev. A. Meral ve K. Bayraktar). İstanbul: Küre Yayınları.
- Bowles, E. A. (2006). The Impact of Turkish Military Bands on European Court Festivals in the 17th and 18th Centuries. *Early Music*, 34 (4), 533–559. Erişim tarihi: 4 Ekim, 2022, <http://www.jstor.org/stable/4137306>
- Bronza, B. (2016). Austrian Diplomats from the Vienna Oriental Academy on the Balkan Peninsula During the Second Half of the Eighteenth Century. Erişim tarihi: 11 Ekim, 2022, <https://www.academia.edu/32160108>
- Edge, D. (2015). New Mozart Documents in Digital Repositories. *Newsletter of the Society for Eighteenth-Century Music*, 26 (2015 Sonbahar), (1), 11–12. Erişim tarihi: 7 Ekim, 2022, <https://www.academia.edu/24220681>
- Es-Sibai, M. (1993). *Oryantalizm ve Oryantalistler, Yararları ve Zararları* (Çev. M. Uğur). İstanbul: Beyan Yayınları.
- Feil, A. (1988). *Franz Schubert, Die Schöne Müllerin, Winterreise* (The Lovely Miller Maiden, Winter Journey). Oregon: Amadeus Press. Erişim tarihi: 12 Ekim, 2022, <https://archive.org/details/franzschubertdie0000feil>
- Fonton, C. Behar, C. (1987). *18. Yüzyılda Türk Müziği*. (5.Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Gabeud, A. (1940). *Musiki Tarihi* (Çev. R. M. Kösemihal). İstanbul: Nümüne Matbaası.
- Gazimihal, M. R. (1955). *Türk Askerî Mızıkaları Tarihi* (1. Baskı). İstanbul: Maarif Basımevi.
- İlyasoğlu, E. (1990). *Zaman İçerisinde Müzik* (9. Baskı). İstanbul: Yapı kredi Yayınları.
- Johanning, W. (2019). *Music and War: Imperial Propaganda and German Patriotism in Wartime Secular Vocal Works of Mozart, Beethoven, and Weber*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kansas Üniversitesi, Amerika Birleşik Devletleri).
- Karal, E. Z. (1970). *Osmanlı Tarihi: Nizam-ı Cedit ve Tanzimat Devirleri (1789-1856)* (3. Baskı, Cilt 5). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kelling, H. W. (2004). A Chronology of Mozart and His Times. *BYU Studies Quarterly*, 43 (3), 9-20. Erişim tarihi: 5 Ekim, 2022, <https://scholarsarchive.byu.edu/byusq/vol43/iss3/3>
- Kenyon, M. (1953). *Mozart In Salzburg A Study And Guide*. New York: G. P. Putnam' s Sons.
- Kula, O. B. (2011). *Batı Edebiyatında Oryantalizm-I* (1. Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Ledebur, von C. F. (1861). *Tonkünstler-Lexicon BERLINS "von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart"*. Berlin/Wilhelmstrasse 137: Ludwig Rauh. Erişim tarihi: 4 Ekim, 2022, https://archive.org/details/bub_gb_WZnkAAAAMAAJ
- Mann, G. (1968). *History of Germany Since 1789*, New York: Praeger. Erişim tarihi: 4 Ekim, 2022, <https://archive.org/details/historyofgermany00mann>
- Meyer, E. R. (1974). Turquerie and Eighteenth-Century Music. *Eighteenth-Century Studies*, 7 (4), 474–488. Erişim tarihi: 8 Ekim, 2022, <https://doi.org/10.2307/3031600>
- Mimaroğlu, İ. (2019). *Müzik Tarihi (13. Baskı)*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Neilly, J. (2014). Alla Turca Versus The Romantic East: E.T.A. Hoffmann and Oriental-style Music. University of Oxford, *German Life and Letters*. 67. 10.1111/glal.12036 Erişim tarihi, 29 Eylül, 2022, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/glal.12036>
- Öksüz, G. & Yapıcı, F. (2016). Nestor İskender ve İstanbul'un Türkler Tarafından Alınış Hikâyesi. *Bilig*, (76), 33-58. Erişim tarihi: 11 Ekim, 2022, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilig/issue/25338/267576>
- Öztuna, T. Y. (1967). *Türk Tarihi* (1. Baskı, Cilt 11). İstanbul: Hayat Kitapevi, Doğan Kardeş Matbaacılık.
- Pauly, R. G. (1957). The Reforms of Church Music under Joseph II. *The Musical Quarterly*, 43 (3), 372–382. Erişim tarihi: 8 Ekim, 2022, <http://www.jstor.org/stable/740280>
- Reinkens, J. H. (1877). *Luise Hensel und ihre Lieder*. Bonn: P. Neusser. Erişim tarihi: 12 Ekim, 2022, https://books.google.com.tr/books/about/Luise_Hensel_und_ihre_Lieder.html?id=sL_biz7jp9wC&redir_esc=y
- Rellstab, L. (1846). *Ludwig Berger, ein Denkmal*. Berlin: J. Guttentag. Erişim tarihi: 5 Ekim, 2022, https://books.google.com.tr/books?id=G2dDAAAACAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_atb&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- Rice, E. (1999). Representations of Janissary music (Mehter) as musical exoticism in western compositions, 1670–1824. *The Journal of musicological research*, 19 (1), 41-88. Erişim tarihi: 8 Ekim, 2022, <https://openurl.ebsco.com/srh%3ASRH.46DFBF0E.D4BBE80E/detailv2?genre=article&doi=10.1080%2F01411899908574768>
- Ridgewell, R. (2001). Music Printing in Mozart's Vienna: the Artaria Press. *Fontes Artis Musicae*, 48 (3), 217–236. Erişim tarihi: 12 Ekim, 2022, <http://www.jstor.org/stable/23509021>
- Said, E. (1991). *Oryantalizm, Sömürgeciliğin Keşif Yolu*, (4. Baskı). İstanbul: Pınar Yayınları.
- Sakula, A. (1978). Auenbrugger: Opus and Opera. *Journal of the Royal College of Physicians of London, Jan*;12 (2), 180-188. Erişim tarihi: 4 Ekim, 2022, <https://www.semanticscholar.org/paper/Auenbrugger%3A-Opus-and-Opera-Sakula/d2109cf03de3a5e5336bd4772a09cd0798c5e7f6>
- Sanal, H. (1964). *Mehter Musikisi, Bestekar Mehterler-Mehter Havaları* (1. Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Say, A. (2019). *Müzik Tarihi (7. Baskı)*. İstanbul: Isık Yayınları.
- Siebenkäs, D. (1965). Zweimal Ludwig Berger. *Die Musikforschung*, 18 (2), 185–187. Erişim tarihi: 29 Eylül, 2022,

<http://www.jstor.org/stable/41115876>

St. Petersburg Institute of Oriental Manuscripts, "History of the Institute of Oriental Manuscripts", 10.06.2005, Erişim tarihi: 12 Ekim, 2022, http://www.orientalstudies.ru/eng/index.php?option=com_content&task=view&id=46&Itemid=82

Stolberg-Rilinger, B. (2020). *Kutsal Roma İmparatorluğu* (Çev. M. Tunçay). İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.

Stolberg-Wernigerode, O. (1955). *Neue deutsche Biographie*, (1. Baskı, Cilt 2). Behaim-Bürkel, Berlin: Ducker&Humboldt, Erişim tarihi: 10 Ekim, 2022, sammlungen.de/0001/bsb00016318/images/index.html?id=00016318&groesser=&fip=193.174.98.30&no=&seite=103 [seite=1](http://sammlungen.de/0001/bsb00016318/images/index.html?id=00016318&groesser=&fip=193.174.98.30&no=&seite=103)

Stolberg-Wernigerode, O. (1977). *Neue deutsche Biographie*, (1. Baskı, Cilt 11). Kafka-Kleinfurher, Schriftleitung Fritz Wagner Genealog. Beratung Friedrich Wilhelm Euler, Berlin: Ducker & Humblot. Erişim tarihi: 10 Ekim, 2022, <https://daten.digitale-sammlungen.de/0001/bsb00016328/images/index.html?seite=747>

Taruskin, R. (2010): *Music in the Seventeenth and Eighteenth Centuries*. New York: Oxford University Press.

Taylor, A. J. P. (1967). *Europe Grandeur and Decline*. Birleşik Krallık: Penguin Books.

Tuğlacı, P. (1986). *Mehterhane'den Bando'ya*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Tuncer, H. (2013). *Metternich'in Osmanlı Politikası (1815–1848)*, (2. Baskı). Ankara: Kaynak Yayınları.

Uzunçarşılı, İ. H. (1978). *Osmanlı Tarihi (2. Baskı, Cilt 4, 1.Bölüm)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Uzunçarşılı, İ. H. (1983). *Osmanlı Tarihi (4. Baskı, Cilt 2)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Weiss-Starkenfels, V. (1839). *Die Kaiserlich-Königliche Orientalische Akademie zu Wien, Ihre Gründung, Fortbildung und Gegenwärtige Einrichtung*. Viyana: C. Gerold. Erişim tarihi: 13 Ekim, 2022, <https://books.google.com.tr/books?id=64AEAAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q&f=false>

Wheatcroft, A. (2009). *The Enemy at the Gate, (1.Baskı)*. New York: Basic Books. Erişim tarihi: 8 Ekim, 2022, https://archive.org/details/enemyatgatehabsb00whea_0/mode/2up

Williams, H. (2015). *18. Yüzyılda Avrupa'da Türk Modası Turquerie* (1. Baskı). (Çev. N. Elhüseyni). İstanbul: Yapıkredi Yayınları: İstanbul.

Yıldız, Y. (2013). *Kanuni-Şarlken-Busbecq: Osmanlı-Habsburg İlişkileri* (1. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu.

EKLER/APPENDIX

IMSLP00220-Mozart_-_Piano_Sonata,_K_331

<https://imslp.org/wiki/Special:ImagefromIndex/00220/ge35>

IMSLP463739-PMLP753057-berger_turca_bsb

<https://imslp.org/wiki/Special:ImagefromIndex/463739/ge35>

<https://imslp.org/wiki/Special:ImagefromIndex/491676/ge41>